

פרק ראשון - כל המנחות

29 גיפה כְּשֶׁרָהּ היא כשאר המנחות לכל דבר, וְעַל כֵּן אָסוּר לְשַׁנּוּי –
 30 להמשיך ולשנות במנחה זו שנקמצה שלא לשמה, ולעשות את שאר
 31 עבודותיה שלא לשמה. פְּרָרְבָא – כדברי רבא לענין מחשבת שלא
 32 לשמה בזבחים. דְּאָמַר רַבָּא, עוֹלָה שֶׁשְׁחָטָהּ שְׁלֵא לְשִׁמְהָ, אִמְלוּ
 33 שאינה עולה לבעלים לשם חובה אָסוּר לְרוֹזֵק אֵת דָּמָה שְׁלֵא
 34 לְשִׁמְהָ.
 35 הגמרא מפרשת את טעמו של רבא: אִיבְעִית אִימָא – אם תרצה
 36 תוכל לומר שטעם איסור זה הוא מִכְּבָרָא, ואִיבְעִית אִימָא קָרָא –
 37 ואם תרצה תוכל לומר שמקור האיסור הוא מדרשת הכתוב.
 38 אִיבְעִית אִימָא, כְּבָרָא היא שאסור להמשיך ולשנות במחשבה
 39 הראויה של המנחה, שכן מְשׁוּם דְּמִשְׁנֵי בָּהּ, כָּל הֵנִי לִישְׁנֵי בָּהּ וְנִיּוּל
 40 – וכי משום ששינה בה פעם אחת במחשבת הקמיצה יש לו להמשיך
 41 ולשנות בה במחשבת שאר העבודות.
 42 ואִיבְעִית אִימָא, מקור האיסור הוא ממה שנאמר בְּקָרָא (דברים כג כד),
 43 'מוֹצֵא שְׁפִתָיִךָ תִּשְׁמֹר וְעֵשִׂיתָ, כֹּאֲשֶׁר נִדְרָתְ לַה' אֱלֹהֶיךָ נְדָבָה'.
 44 והלכה בידנו שבקרבנות שאדם מחייב את עצמו מרצונו ישנם שני
 45 סוגים. שאם אמר בלשון 'הרי עלי קרבן' הרי זה נדר, ואם לאחר
 46 שהקדיש בהמה לנדרו אבדה או מתה הרי הוא חייב באחריותה,
 47 ועליו להביא אחרת תחתיה. אבל אם אמר על בהמה מסויימת 'הרי
 48 זו לקרבן' מיד היא מתקדשת בקדושת מזבח, ואם מתה או אבדה אינו
 49 חייב באחריותה, שכן לא התחייב אלא בהבאת בהמה זו בלבד. ולפי
 50 זה הכתוב האמור לכאורה תמוה, הלא מאחר שהתחיל בנדר שהוא
 51 ב'הרי עלי' בלשון הכתוב 'כאשר נדרת', מדוע הוא מסיים בלשון
 52 'נדבה' שהיא ב'הרי זו'. וכי קרבן זה שנדר האדם בלשון נדר הוא
 53 נְדָבָה, הלא נְדָר הוּא, ואיך קָרָא לִיהּ – קורא לו) הכתוב נְדָר וְגַם קָרָא
 54 לִיהּ נְדָבָה. אֵלָּא בהכרח שכוונת הכתוב היא, שֶׁאִם כְּמָה שֶׁנִּדְרָתְ
 55 עֵשִׂיתָ והקרבנו לשמו, יֵהָא נְדָר וְיַעֲלֶה לְשֵׁם חוֹבֵתְךָ 'כאשר נדרת',
 56 וְאִם לָאוּ – אם לא תקריבנו לשם מה שנדרת אותו אלא לשם זבח
 57 אחר, יֵהָא קרבן זה נְדָבָה, וכאילו התנדבת אותו לשם נדבה אחרת
 58 ולא לשם הנדר הראשון, ואינך יוצא בו ידי חובת נדרך.

משנה

2 כל המנחות שנקמצו שלא לשמן כשירות, והקומץ מוקטר על גבי
 3 המזבח, וכן שייריהן נאכלים על ידי הכהנים, אֵלָּא שְׁלֵא עָלוּ לְבַעְלִים
 4 לְשֵׁם הַזְבָּח, ועליהם להביא אחרת תחתיה. הוּיָן מִמְּנַחַת הוּטָא
 5 וּמְנַחַת קְנָאוֹת – מנחת סוטה, שאם נקמצו שלא לשמן הרי הן
 6 פסולות לגמרי, ואין קומצן מוקטר על גבי המזבח, וכן אין שייריהן
 7 נאכלים לכהנים. ובגמרא להלן (ד) יבואר מקור דין זה.
 8 המשנה מפרשת את האופנים שבהם נפסלות מנחות אלו במחשבת
 9 שלא לשמה: מְנַחַת הוּטָא וּמְנַחַת קְנָאוֹת שֶׁקִּמְצָן שְׁלֵא לְשִׁמְוֹ, או
 10 שְׁנָתָן את קומצן כְּפָלִי שלא לשמן, וְהִלְךְ – או שהולידן את קומצן
 11 למזבח שלא לשמן, וְהִקְטִיר – או שהקטירן שְׁלֵא לְשִׁמְוֹ של מנחות
 12 אלו אלא לשם מנחה אחרת, או שחישב באחת מעבודות אלו 'הריני
 13 עובד לְשִׁמְוֹ וְשְׁלֵא לְשִׁמְוֹ, או שחישב בשעת העבודה 'הריני עובד
 14 שְׁלֵא לְשִׁמְוֹ וְלִשְׁמֹו, הרי הן פסולות.
 15 כִּיצַד היא מחשבת לְשִׁמְוֹ וְשְׁלֵא לְשִׁמְוֹ, שבתחילה חישב על מנחת
 16 חוטה לְשֵׁם מְנַחַת הוּטָא ולבסוף לְשֵׁם מְנַחַת נְדָבָה. וכיצד היא
 17 מחשבת שְׁלֵא לְשִׁמְוֹ וְלִשְׁמֹו, שבתחילה חישב על מנחת חוטה לְשֵׁם
 18 מְנַחַת נְדָבָה, ולבסוף חישב עליה לְשֵׁם מְנַחַת הוּטָא.

גמרא

20 הגמרא מבארת את לשון המשנה 'כל המנחות שנקמצו שלא לשמן
 21 כשירות אלא שלא עלו לשם חובה'. שואלת הגמרא: לָמָּה לִי
 22 לְמִיתָנָא – למה לה למשנה להאריך בלשונה ולשנות אֵלָּא שלא
 23 עלו לשם חובה, לִיתָנֵי – היה לה לשנות 'ולא עלו לבעלים לְשֵׁם
 24 הַזְבָּח', בלא 'אלא'.
 25 משיבה הגמרא: הָא קָא מְשַׁמְעֵ לָן – המשנה באה להשמיענו
 26 באריכות לשונה, שרק לְבַעְלִים הוּא דְלֵא עָלוּ לְשֵׁם הַזְבָּח מנחות
 27 אלו שנקמצו שלא לשמה, הָא לשאר דברים מלבד דין זה הַמְנַחָה
 28

אגרות קודש

ב"ה, ד' אדי"ש, תשי"ח

ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה יצחק דוד שי

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו, בו כותב אודות פעולותיו הטובות (נוסף על מילוי ענינו בהנוגע לביהכ"נ,
 גם) בהנוגע להנקודה דהפצת המעינות חוצה, ובטח מוסיף בשני הענינים גם יחד, כי פשיטא שלא רק שאין
 בזה סתירה אלא עוד מסייע ענין אחד לחבירו, וכמובן גם מדבר משנה, מצוה גוררת מצוה. והרי רואים
 הענין גם במחוש, וכידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר, קלייבען גשמיות און זייהען רוחניות שבחדא מחתא
 אמר זה. ומה טוב שבמקום שמבקר ומשפיע יתבונן בהאנשים דעל אתר ע"מ לבחור מביניהם מי שיוכל
 להמשיך ענינים לאחר כך ובטח יש למצוא מתאים לזה עכ"פ במדה חשובה אם לא בשלימות, אלא שכמו
 בכל הענינים יוצרך לחינוך והרגל בזה, שלכן נצרכה התבוננות בעוד מועד, ולמען יוכל לשדל את זה שימצא
 בכדי שיסכים בלבב שמח ומתוך חפץ ורצון ויורוהו הדרכים איך לעשות בזה, מובן שכוונתי בזה לא לאיש
 אחד שיתעסק בכל המקומות שמבקר הוא שזהו דבר הקשור בקישורים גדולים מכמה טעמים אלא שבכל
 ביהכ"נ ומקום ימצא איש מאנשי המקום, וק"ל, והשי"ת יצליחו גם בזה.

בברכה להצלחה בכל הענינים, והשי"ת יעזרהו ויצליחו לנצל כחותיו במילואם בכרם חב"ד בענין

ומקום המתאים - סו"ס.

למנחה.
הגמרא חזרת לדון בסתירה שבדברי רבי שמעון: ורמי דרבי שמעון
אדרבי שמעון – יש להקשות מדברי רבי שמעון שבברייתא לעיל על
דבריו בברייתא אחרת. דתניא, רבי שמעון אומר, נאמר במנחה
(הקרא 1) קדש קדשים היא כחטאת ופאשם. ומדיקש זה של מנחה
לחטאת ואשם למדנה, שיש מהן שדינן כחטאת ויש מהן שדינן
כאשם. שמנחת חוטא הרי היא כחטאת בהמה, ולפיכך אם קמצה
שלא לשמה הרי היא פסולה כחטאת שנשחטה שלא לשמה. ואילו
מנחת נדבה הרי היא כאשם, ולפיכך אם קמצה שלא לשמה הרי
היא כשירה. ודינה כאשם אף לענין ריצוי, מה אשם שקרב שלא
לשמו כשיר ואינו מרצה לבעלים, אף מנחת נדבה שלא לשמה
כשירה ואינה מרצה לבעלים. הרי מפורש בדברי רבי שמעון
שמחשבת שלא לשמה פוסלת במנחת חוטא וכן גורמת במנחת נדבה
שלא תעלה לשם חובה, ולא כדבריו בברייתא הקודמת.
הגמרא מביאה את תירוצו של רבה ביישוב סתירה זו: אמר רבה, לא
קשיא, משום שבאן – בברייתא הראשונה שהכשיר בה רבי שמעון
מנחה שלא לשמה מדובר בשינוי קודש, וכגון שקמצה לשם מנחה
אחרת, ואילו באן – בברייתא השנייה מדובר בשינוי בעלים, שקמץ
את המנחה שלא לשם הבעלים אלא לשם אדם אחר, שמודה בה רבי
שמעון שהיא פסולה.
הגמרא מביאה את קושיית אביו על דברי רבה: אמר ליה אביו
לרבה, מדי מהשבה דפסל דחמנא הקושא היא – הלא מקור פסול
מנחה שלא לשמה הוא מהדיקש כחטאת וכאשם, ואם כן מה לי
שינוי קודש מה לי שינוי בעלים. הלא בחטאת ואשם פוסלים
שניהם, ומדוע במנחות יש לחלק ביניהם.
הגמרא מביאה את תירוצו של רבה: אמר ליה רבה, הלא ביאר רבי
שמעון בברייתא הראשונה את טעמו, שהקומץ מחבת לשם מרחשת
מעשיה מוכיחין לשום מחבת, ומעשיה מוכיחין דקאמר רבי
שמעון ככרא היא, שמחשבה שניכר בה שהיא מחשבת שקר אין בה
כלום, דהרי רבי שמעון דריש מעמא דקרא ודרכו לקבוע את גדרי
הדינים האמורים בו על פי טעם זה. על אף כאן דורש רבי שמעון
את טעם הכתוב, שדווקא מחשבה דלא מינכרא – ניכר עליה שהיא
שקר פסל דחמנא, אבל מחשבה דמינכרא שהיא שקר, כגון מחבת
לשם מרחשת, לא פסל דחמנא.
(סימן עולה עולה מלק ומיצה חטאת העוף קדשי קדשים קדשים
קלים).
הגמרא מקשה על דברי רבה מאופנים שונים של מחשבת שינוי קודש
בזבחים, שאפילו שניכר עליה שהיא שקר מכל מקום היא פוסלת.
מקשה הגמרא: אלא מעתה עולת העוף שמלקה בחציו העליון של
המזבח למעלה מחוט הסיקרא משום – לשם חטאת העוף, תרצה
ותעלה לבעלים לשם חובה, ואין לה להיפסל משום שינוי קודש לפי
שמעשיה מוכיחין עליה דעולת העוף היא, דאי חטאת העוף היא,
למטה הנה עבדי לה – הלא היה לו למלוקה בחציו התחתון של
המזבח למטה מחוט הסיקרא, ומדוע שנינו במשנה בזבחים (סו)
שאינה עולה לשם חובה.
מתרצת הגמרא: אטו חטאת העוף למעלה מי ליתא – וכי אי אפשר
למלוק את חטאת העוף למעלה מחוט הסיקרא, האמר מר – הלא
שנינו בברייתא (בזחים סו) מליקה של חטאת העוף בכל מקום במוצה
כשרה. נמצא שאין ניכר במליקת עולת העוף לשם חטאת העוף
שמחשבת שקר היא.
שוב מקשה הגמרא: לדברי רבי שמעון עולת העוף שמיצה את דמה
למעלה מחוט הסיקרא לשם חטאת העוף תרצה, שכן מוכן שנמצה
דמה למעלה מעשיה מוכיחין עליה דעולת העוף היא. דהרי אי
חטאת העוף היא, למטה הנה עבדי לה – למטה מחוט הסיקרא היה
נותן את דמה ולא למעלה. [ו]כן אילו היתה חטאת העוף היתה
עבדי לה קודם – בתחילה היה נותן את דמה בהזאה על קיר
המזבח, ורק אחר כך היה ממצה את הנותר מהדם על יסוד המזבח,
ולא כעולת העוף שדמה ניתן רק במיצוי ולא בהזאה. ומאחר שהיא
מחשבת שקר אין בה כדי לפסול את הריצוי.

הרי לנו שקרא הכתוב לקרבן שנשחט שלא לשמו נדבה, ונדבה מי
שרי לשנויי בה – וכי מותר לשנות בה, הלא ממה שנאמר (ויקרא ג א)
'ואם זבח שלמים קרבנו' למדנו שאף זביחת שלמי נדבה צריכה
להיעשות לשמם. אם כן אפילו שנשחט הזבח שלא לשמו ואין
הבעלים יוצא בו ידי חובתו, מכל מקום אסור לזרוק את דמו שלא
לשמו כדין נדבה.
הגמרא דנה האם משנתנו שנויה גם בשיטת רבי שמעון המובאת
בברייתא שלפנינו. שואלת הגמרא: לימא מתניתין דלא ברבי
שמעון. דתניא, רבי שמעון אומר, כל המנחות שנקמצו שלא
לשמן כשירות ואף עליו לבעלים לשם חובה, משום שאין המנחות
דומות לזבחים, ועל כן רק בזבחים נוהג פסול שלא לשמה ולא
במנחות. שכן הקומץ מנחת מהבת לשום – לשם מנחת מרחשת,
הלא מעשיה – צורת עשייתה במחבת מוכיחין עליה שהיא קדושה
לשום מהבת ולא לשם מרחשת, וכשהוא מחשב עליה לשם מרחשת
גלוי וידוע לכל שהוא מכוב. וכן הקומץ מנחה חריבה – (בישהו) כגון
מנחת חוטא ומנחת סוטה הבאות ללא שמן ולבונה לשום מנחה סתם
שהיא בלולה בשמן, הלא מעשיה מוכיחין עליה שהיא קדושה
לשום מנחה חריבה ולא לשם בלולה. אבל בזבחים אינו כן,
וכשחושב לשם זבח אחר אין ניכר לכל שהוא מכוב, משום שהשיטה
אחת היא לכל הקרבנות כולה, וכמו כן וריקה אחת לכולן, ואף
קבלה אחת לכולן. וסובר רבי שמעון שמחשבת שינוי שניכרת
וידועה לכל שהיא מחשבת שקר אינה פוסלת.
להלן מובאת סתירה בין דברי רבי שמעון האמורים לבין דבריו
בברייתא אחרת שגם במנחה פוסלת מחשבת שלא לשמה. מפרשת
הגמרא: הניחא לרב אשי דאמר ביישוב הסתירה האמורה, באן –
בברייתא הראשונה מדובר בקומץ מהבת ואמר 'הריני קומץ אותה
לשום מרחשת' ולא הזכיר בדבריו את שם המנחה אלא רק את שם
הכלי, שלדעת רבי שמעון היא כשירה, אבל באן בברייתא השניה
מדובר בקומץ מנחת מהבת ואמר 'הריני קומץ אותה לשום מנחת
מרחשת' שמודה רבי שמעון שהיא פסולה, שלפי זה יש לומר
דמתניתין מנחה לשום מנחה היא – באומר 'הריני קומץ מנחת
מחבת זו לשם מנחת מרחשת' שאף רבי שמעון מודה בה שאינה
עולה לשם חובה, ונמצא שהמשנה שנייה אף בשיטתו. אלא לרבה
ורבא המתרצים באופן אחר את הסתירה שבדברי רבי שמעון, מאי
איכא למימר – איך ניתן לומר שמשנתנו שנויה אף בשיטתו.
מכריחה הגמרא כדבריה אלו: וכי תימא דקרא משני רבה – ואם
תרצה ליישב את משנתנו בשיטת רבי שמעון כמו שיישב רבה את
הסתירה בדבריו, שבאן – בברייתא הראשונה שהכשיר רבי שמעון
מנחות שלא לשמן מדובר בשינוי קודש, שמכיון שמעשי המנחה
מוכיחים שהוא מכוב אין בדבריו כלום, ואילו באן – בברייתא השניה
שפסל מנחות שלא לשמן מדובר בשינוי בעלים – שהקריב את
המנחה שלא לשם הבעלים, שמכיון שאין מעשי המנחה מוכיחים
שמחשבת שקר היא הרי זו מחשבת פסול, וכמו כן נעמיד את
משנתנו בשינוי בעלים שמודה בו רבי שמעון שהוא פוסל גם
במנחות, הלא אי אפשר לתרץ כן, דהא 'שלא לשמן' השנוי
במתניתין שינוי קודש הוא ולא שינוי בעלים. דהרי קתני בסיפא,
'ביצד לשמן ושלא לשמן, שחישב לשום מנחת חוטא ולשום מנחת
נדבה'.
עוד מפרשת הגמרא: ואי נמי דקרא משני רבא – וגם אם נתרץ את
הסתירה בדברי רבי שמעון כתירוצו של רבא, באן – בברייתא
הראשונה מדובר בקומץ מנחה אחת לשום מנחה אחרת, ואילו באן
בברייתא השניה מדובר בקומץ מנחה לשום זבח בהמה, גם לא נוכל
להעמיד את המשנה בשיטת רבי שמעון. דהא מנחה שלא לשמה
שנינו במתניתין שהיא פסולה, מנחה שנקמצה לשום מנחה היא
ולא לשם זבח, דהרי קתני בסיפא 'ביצד הוא שלא לשמן ולשמן,
שהקריב מנחת חוטא לשם מנחת נדבה ולשם מנחת חוטא, והלא
במנחה לשם מנחה אחרת רבי שמעון מכשיר.
מסיקה הגמרא: אלא לפי תירוציהם של רבה ורבא, מתוורתא
(מבורר) דמתניתין היא דלא ברבי שמעון המכשיר בשינוי ממנחה